

א. א. ויהי אחרי המגפה ... טאו את ראס כל עדת בני ישראל ילקוט שמעוני חשע"ג: זה שאמר הכתוב (תהלים צ"ד): אם אמרתי מטה רגלי - חסדך ה' יטענני. בטעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם. אמרו: "מה ראו להתקרב מכל האומות?" סתם הקבה"ו פיהן, אמר להם: "הביאו לי יוחסין שלכם! הבו לה' מטפחות עמים... (תהלים צ"ו), כחם שבני מביאין, שנאמר (במדבר א') ויהילדו על משפחותם". לכך מגאם בראס הספר אחר המצוות: "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני" (ויקרא כ"ז ל"ד). ואחר כך (במדבר א' א'): "וידבר ה' אל משה במדבר סיני... טאו את ראס כל עדת בני ישראל" - שלא זכו ליטול את התורה אלא בטביל יוחסין שלהם, "גן נעול אחותי כלה... אחת היא יונתי" (סיר השירים ג'). "שמעו האומות - אף הן התחילו מקלסין להם... אלא כשבאו לטיסטים. ויחל העם לזנות" (במדבר כ"ה א') שמחו האומות ואמרו: "אותה העטרה שהיתה בידן כבר היא בטלה, אותו השבח שהיו משתבחים הרי בטלו טוים הם לנו!" כשבאו לידי נפילה זקפן המקום, שנאמר: "אם אמרתי מטה רגלי, חסדך ה' יטענני", - נגף המקום את כל מי שנתקלקל והעמידן על טהרתן.

1. מהו הרעיון הכלול במדרש?
2. האוכל להעזר במדרש הנ"ל כדי לבאר את הפסקה שקבעה המסרת באמצע פסוק א ?
3. מה כונת המדרש באמרו "אותה עטרה שהיתה בידם..."
4. מה טעם המפקדים שבמדבר א ובפויקנו לפי המדרש הנ"ל? לטאלה 4: הסוה דברי רש"י א' ד"ה ויהי אחרי המגפה וכן דברי אברבנאל: כבר בארתי בסדר במדבר סיני טצוה ה' למנות את ישראל שמה, כדי להכין אותם להכנס לארץ ולכבושה כדרך המלכים שימנו חיליהם לבוא למלחמה. ולפי שהיו ישראל עתידין אז להכנס לארץ, צוה ה' במנינם. האמנם קרה מה שקרה, סלחו המרגלים והמסו את לב העם וכו' ונגזרה עליהם גזירה שלא יכנסו לארץ וימותו במדבר ויניעם ה' בו ארבעים סנה ובתוך הזמן ההוא מתו מהם רבים במגפות. ומפני זה עתה שקמו בגיהם תחתם והיו מעותדים להכנס לארץ, ראה ית' שהיה ראוי למנות אותם, כי הבאים במלחמה זה דרכם למנותם קודם בואם בה.
5. במה טונים שני המפרשים מן המדרש הנ"ל?

ב. שאלות ודיוקים ברש"י.

- א (1) א ד"ה ויהי אחרי המגפה
- (2) ג " וידבר מטה ואלעזר
- (3) " " לאמר
- (4) ד " מבן עשרים סנה
- א (5) ט " אשר הצו
" " בהצותם
- לפי דעת כמה מפרשי רש"י אין רש"י מביא שני פרוטים או שני מדרשים לד"ה אחד, אלא במקום שאין אחד מהם מתרץ את קושייתו תירוצ מספיק. הסבר, מדוע לא הסתפק רש"י במקומו בתשובה אחת (טאלה מסוג זה עיין סאלון תולדות תש"ד ב 11) מה יקרה לו? מה ראה צורך לפרט מלה זו?
- (ובדומה לזה הבאור: אינו טב אל המצוה טצוה עתה (פטוק ב), אבל מלת "צוה" היא עבר טכבר נסלם, ובאורו: כאשר כבר צוה אל מטה, שימנו מבן כ', כן עתה לא ימנו פחות מבן כ'. ומתורגם בל"א: ווי דער עוויגע טאן עהעזעם מטה... בעפאהלען האטע.) למה פירט רש"י "כאשר צוה" שהוא מורה על האמור בפריט כי טשא ולא על האמור כאן (פטוק ב)? (וכן: למה לא פירט הבאור כאשר צוה עתה?)
- לרש"י יקשה כאן חסר המשלים על יד נטוא טהוא פעל יוצא (הפעל משרט נצה) ולכן הוסיף בטניהם פעוליה. (וכן גם רש"י בראשית י"ב ח' ד"ה ויעתק; במדבר י"ד כ"ז ד"ה אטו המה מלינים.) ואולם הרא"ם מקשה: ולא ידעתי, למה טנה הפעולים ואמר טהאחד מהם "ישראל" והאחד - "העם" ולמה לא יהיו טניהם ממין אחד? ענה על קושייתו

אג. י ותבלע אותם ואת קרה כמות העדה כאכל האט את חמשים ומאתים... אבן כספי: "ואת קרח" אינו דבק עם מה שלפניו, רק עם מה שאחריו, רצוני כשפרו "במות העדה כאכל האט את החמשים ומאתים איט". למה לו להדמין ולפרט כך?

אד. אלה מטפחות הטעוני... למה לא נאמר בשבט שמעון "לפקודיהם" כמו שנאמר לגבי כל שבט ושבט ונאמר גם לגבי שבט שמעון עצמו במפקד במדבר א כ"ג?

יש לשלוח תשובות (וגם שאלות) לנחמה ליבוביץ, ירוסלים, קרית משה תלומים לעיקב אטכנזי, ירוסלים, ר"א אוסיטקין 48.